

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-101

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-C1 : Compulsory : Modern Political Thinkers)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain Machiavelli's views on Religion and Morality.

(2) Explain Rousseau's social contract theory.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain Marxian theory of Surplus Value.

(2) Discuss Locke's views on Human Nature and State of Nature.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain Hegel's views on theory of state.

(2) Explain Marx's views on Revolution.

(3) Discuss the views of Machiavelli on Human Nature.

(4) Explain Rousseau's state of nature.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (100 words each) : [20]

- (1) Rousseau's concept of general will
- (2) Locke's views on natural rights
- (3) Hegel's views on dialecticism
- (4) Marx's views on Base and Superstructure
- (5) Machiavelli's views on state
- (6) Hegel's views on civil society.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) मॅकिव्हेलीचा धर्म आणि नैतिकता याबाबतचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (2) रूसोचा सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) मार्क्सचा अतिरिक्त मूल्य सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (2) लॉकच्या मानवी स्वभाव आणि निसर्गावस्था या संबंधीच्या विचारांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) हेगेलचा राज्यविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (2) मार्क्सचे क्रांतीविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (3) मॅकिव्हेलीच्या मानवी स्वभावविषयक विचारांची चर्चा करा.
- (4) रूसोने सांगितलेली निसर्गावस्था स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर संक्षिप्त टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) रूसोची सामुहिक ईहेची संकल्पना
- (2) लॉकचे नैसर्गिक हक्कविषयक विचार
- (3) हेगेलचा द्वंद्ववादविषयक विचार
- (4) मार्क्सचे पाया व ईमलविषयक विचार
- (5) मॅकिव्हेलीचे राज्यविषयक विचार
- (6) हेगेलचे नागरी समाजविषयक विचार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-102

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-C2 : Compulsory Paper

(Public Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) What is Public Administration ? Explain the nature and importance of Public Administration.

(2) Explain the various methods of recruitment of civil servants.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain the meaning and functions of Management.

(2) Explain the meaning, structure and functions of organization.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain the modern approaches to the study of Public Administration.

P.T.O.

- (2) Discuss the merits and demerits of Bureaucracy.
- (3) Explain the bases of organisation.
- (4) Explain the nature of New Public Administration.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Traditional approaches to the study of Public Administration;
- (2) Scope of Public Administration;
- (3) Budgetary process in U.S.A;
- (4) Employer-Employee relations;
- (5) Public Accounts Committee;
- (6) Merits and demerits of Hierarchy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) लोकप्रशासन म्हणजे काय ? लोकप्रशासनाचे स्वरूप व महत्व स्पष्ट करा.
- (2) नागरी सेवकांच्या भरतीच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) व्यवस्थापनाचा अर्थ आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- (2) संघटनेचा अर्थ, रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासातील आधुनिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (2) नोकरशाहीच्या गुण-दोषांची चर्चा करा.
- (3) संघटनेच्या आधारभूत घटकांचे विश्लेषण करा.
- (4) नवीन लोकप्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

4. पुढीलपैकी कोणतेही **चार**वर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी **100** शब्दांत) : [20]

- (1) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचे परंपरागत दृष्टीकोन.
- (2) लोकप्रशासनाची व्याप्ती.
- (3) अमेरिकेतील अंदाजपत्रक प्रक्रिया.
- (4) मालक-सेवक संबंध.
- (5) लोक लेखा समिती.
- (6) अधिकारपद परंपरेचे तत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-103

MA. (First Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-C3 : Compulsory Paper

(Constitutional Process in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Evaluate the relations between Fundamental Rights and Directive Principles.
 - (2) Critically examine the nature of federal system in India.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Examine the rule of Judiciary in India.
 - (2) Explain the philosophy of Indian Constitution.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Explain the nature of Judicial Activism.
 - (2) Examine Article 356 in the Constitution of India.
 - (3) Evaluate the powers, functions and role of the President of India.
 - (4) Discuss the nature of Indian Constitution.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) The structure of Constituent Assembly;
- (2) Strong democracy and role of Active state;
- (3) Centre-State financial relations;
- (4) Judicial Review;
- (5) Role of Governor;
- (6) Law-Making process.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) मूलभूत हक्क आणि मार्गदर्शक तत्वे यांच्यातील संबंधाचे परीक्षण करा.
- (2) भारतातील संघराज्य व्यवस्थेच्या स्वरूपाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील न्यायमंडळाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (2) भारतीय राज्यघटनेचे तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) न्यायालयीन कार्यप्रवणतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय राज्यघटनेच्या 356 कलमाचे परीक्षण करा.

- (3) भारतीय राष्ट्रपतीचे अधिकार, कार्ये व भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (4) भारतीय राज्यघटनेच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) घटना समितीची रचना.
- (2) प्रबळ लोकशाही व कृतीशील राज्याची भूमिका.
- (3) केंद्र-राज्य यांच्यातील आर्थिक संबंध.
- (4) न्यायालयीन पुनर्विलोकन.
- (5) राज्यपालाची भूमिका.
- (6) कायदा निर्मिती प्रक्रिया.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-104

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(Optional Paper)

(Po-01 : Political Thought in Modern India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the technique of Satyagraha suggested by Mahatma Gandhiji.
 - (2) Write an essay on Maulana Azad's views on Education and Religion.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain Dr. Ambedkar's views on Democracy.
 - (2) Discuss Jawaharlal Nehru's views on Democratic Socialism.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Explain Raja Ram Mohan Roy's views on Law and Judicial System.
 - (2) Examine Mahatma Gandhi's concept of 'Non-Violence'.
 - (3) Explain Dr. Ambedkar's views on Liberty and Equality.
 - (4) Evaluate Nehru's views on Secularism.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Raja Ram Mohan Roy's views on Individual Liberty.
- (2) Dr. Ambedkar's views on Liberalism.
- (3) Maulana Azad's views on Nationalism.
- (4) Mahatma Gandhi's concept of Trusteeship.
- (5) Raja Ram Mohan Roy's views on Liberalism.
- (6) Pandit Nehru on Humanism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) महात्मा गांधीजींनी सुचविलेले सत्याग्रहाचे मार्ग स्पष्ट करा.
- (2) मौलाना आझाद यांच्या शिक्षण आणि धर्मविषयक विचारावर निबंध लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) डॉ. आंबेडकरांचे लोकशाही विषयक विचार विशद करा.
- (2) जवाहरलाल नेहरूंचा लोकशाही समाजवाद विषयक विचारांची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणताही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) राजा राममोहन रॉय यांचे कायदा व न्यायव्यवस्था विषयक विचार स्पष्ट करा.
- (2) महात्मा गांधींच्या अहिंसा विषयक संकल्पनेचे परीक्षण करा.
- (3) डॉ. आंबेडकरांचे स्वातंत्र्य आणि समता विषयक विचार स्पष्ट करा.
- (4) नेहरूंचा धर्मनिरपेक्षतेबाबतच्या मतांचे मूल्यमापन करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) राजा राममोहन रॉय यांचे व्यक्ति स्वातंत्र्य विषयक विचार
- (2) डॉ. आंबेडकरांचा उदारमतवाद
- (3) मौलाना आझाद यांचे राष्ट्रवादविषयक विचार
- (4) महात्मा गांधींचे विश्वस्त संकल्पनेविषयक विचार
- (5) राजा राममोहन रॉय यांचे उदारमतवादी विचार
- (6) पंडित नेहरूंचा मानवतावाद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-105

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(Paper Po-02 : Optional)

(Modern Political Ideologies)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the meaning and nature of Nationalism.
 - (2) Discuss Marx's theory of Dialectical Materialism.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Describe the concept of corporate state in Fascism.
 - (2) Explain various types of Liberalism.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) State the nature of Democratic Socialism.
 - (2) Explain the concept of Cultural Nationalism.
 - (3) Write the causes of emergence of Fascism.
 - (4) Describe the nature of social democracy.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Neo-Fascism
- (2) Marx's concept of Ideology
- (3) Nature of Liberalism
- (4) Ethnic Nationalism
- (5) Concept of Alienation of Marx
- (6) Principles of Democratic socialism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) राष्ट्रवादाचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) मार्क्सच्या द्वंदात्मक भौतिकवादावर चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) फॅसिवादातील महामंडळात्मक राज्याची संकल्पना वर्णन करा.
- (2) उदारमतवादाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणताही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) लोकशाही समाजवादाचे स्वरूप सांगा.
- (2) सांस्कृतिक राष्ट्रवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (3) फसिझमच्या उदयाची कारणे लिहा.
- (4) सामाजिक लोकशाहीचे स्वरूप वर्णन करा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (1) नव-फॅसिस्टवाद
- (2) मार्क्सची विचारप्रणालीची संकल्पना
- (3) उदारमतवादाचे स्वरूप
- (4) वांशिक राष्ट्रवाद
- (5) मार्क्सची परात्मभावाची संकल्पना
- (6) लोकशाही समाजवादाची मूलतत्वे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

Paper PO-03 (Optional)

(Indian Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the features of Indian Administration during colonial rule.
 - (2) Discuss the role of Cabinet Committees in the administrative system in India.

- 2.** Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) State the challenges regarding development before Indian Administration.
 - (2) Evaluate the role of Prime Minister in Cabinet.

- 3.** Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Explain the functions of Cabinet Secretariat.
 - (2) Describe the functions and powers of Public Service Commission.
 - (3) Explain the role of Chief Minister in Council of Ministers.
 - (4) Write reforms in the recruitment of civil services.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Act of 1935
- (2) Estimates Committee
- (3) All India Services
- (4) Discretionary powers of the Governor
- (5) Prime Minister's Office
- (6) National Development Council.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) ब्रिटीश राजवटीतील भारतीय प्रशासनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय प्रशासनातील कॅबिनेट समित्यांची भूमिका याविषयी चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) भारतीय प्रशासनापुढील विकासासंबंधी आव्हाने सांगा.
- (2) मंत्रीमंडळातील पंतप्रधानाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) कॅबिनेट सचिवालयाची कार्ये सांगा.
- (2) लोकसेवा आयोगाची कार्ये व अधिकार वर्णन करा.
- (3) मुख्यमंत्र्याची मंत्रीमंडळातील भूमिका स्पष्ट करा.
- (4) नागरीसेवेच्या भरतीसंबंधी सुधारणा लिहा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (1) 1935चा कायदा
- (2) अंदाज समिती
- (3) अखिल भारतीय सेवा
- (4) राज्यपालाचे विवेकाधिन अधिकार
- (5) पंतप्रधानाचे कार्यालय
- (6) राष्ट्रीय विकास परिषद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-107

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

Paper PO-04 : Optional

(Development Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the significance of Development Administration.
 - (2) Discuss the problems related to recruitment of Bureaucracy.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) State various schemes under Rural Development.
 - (2) Describe influences of socio-political elements in development process.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Explain the scope of Development Administration.
 - (2) Discuss 73rd and 74th amendments regarding peoples self-development and empowerment.

P.T.O.

- (3) Discuss the policy of 'Agriculture' in Development Administration.
- (4) Explain the role of Democracy Vs. Development Process.
4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Nature of Development Administration.
- (2) Changing role of Bureaucracy.
- (3) Policy of Industry in Development Administration.
- (4) The specialist and generalist dichotomy in Democracy.
- (5) Policy of Socio-cultural Development. (Related programmes and schemes).
- (6) Problems of development in developing countries.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
- (1) विकास प्रशासनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (2) नोकरशाहीतील भरती संदर्भातील समस्यांची चर्चा करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
- (1) ग्रामीण विकास अंतर्गत विविध योजना सांगा.
- (2) विकास प्रक्रियेवरील सामाजिक-राजकीय घटकांचा प्रभाव वर्णन करा.
3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]
- (1) विकास प्रशासनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

- (2) 73वी व 74वी घटनादुरुस्ती-लोकांच्या स्वयंविकास आणि सक्षमीकरण संदर्भात चर्चा करा.
- (3) विकास प्रशासनातील 'कृषी धोरणाची' चर्चा करा.
- (4) लोकशाही भूमिका **विरुद्ध** विकास प्रक्रिया स्पष्ट करा.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) विकास प्रशासनाचे स्वरूप
- (2) नोकशाहीची बदलती भूमिका
- (3) विकास प्रशासनातील 'उद्योग धोरण'
- (4) लोकशाहीतील सामान्यज्ञ आणि विशेषज्ञ यातील भेद
- (5) सामाजिक-सांस्कृतिक धोरणाचा विकास (कार्यक्रम आणि योजनांच्या संदर्भात)
- (6) विकसनशील देशांतील विकासप्रक्रिये समोरील समस्या.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-108

MA. (First Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

Paper (PO-05) (Optional)

(India's Foreign Policy)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Explain how domestic compulsion influences India's Foreign Policy.

(2) Discuss the basic principles of India's Foreign Policy.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Examine India's foreign policy as an expression of her national interest.

(2) Write an essay on India's role in UN.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain the role played by India in non-aligned movement.

P.T.O.

- (2) State the salient features of Indian nuclear policy.
- (3) Explain strategic importance of Indian Ocean.
- (4) Critically examine Indo-Pakistan relation.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Havana Conference
- (2) Leadership as a determinant of India's foreign policy.
- (3) Kashmir issue
- (4) Objectives of India's Foreign Policy
- (5) GATT
- (6) Globalisation and India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) अंतर्गत घटक भारताचे परराष्ट्र धोरण कसे प्रभावित करतात हे स्पष्ट करा.
- (2) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाच्या मुलभूत तत्वांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारताचे परराष्ट्र धोरण म्हणजे भारताच्या 'राष्ट्रहिताचे' प्रतिबिंब होय. स्पष्ट करा.
- (2) 'युनोमधील भारताची भूमिका' यावर निबंध लिहा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) अलिप्ततावादी चळवळीतील भारताची भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) भारताच्या आण्विक धोरणांची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (3) भारतीय महासागराचे सामरीक महत्व स्पष्ट करा.
- (4) भारत-पाकिस्तान संबंधाचे टिकात्मक परिक्षण करा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) हवाना परिषद
- (2) भारतीय परराष्ट्रीय धोरणाचा एक निर्धारक-नेतृत्व
- (3) काश्मीर प्रश्न
- (4) भारताच्या परराष्ट्र धोरणांची उद्दिष्ट्ये
- (5) गॅट
- (6) जागतिकीकरण आणि भारत.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-C4 : Compulsory Paper)

(Public Policy)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the impact of Globalisation and Privatisation on Public Policy.
 - (2) Explain the role of Government in Public Policy.

- 2.** Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) What is Public Policy ? Explain the importance of policy sciences and policy analysis.
 - (2) Evaluate the changing nature of the National Agricultural Policy in India.

- 3.** Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Discuss the public policy regarding empowerment of women.
 - (2) Role of NGOs in Public policy
 - (3) SEZ
 - (4) Primary Education policy

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Scope of Public Policy
 - (2) National Knowledge Commission
 - (3) Industrial Policy of 1948
 - (4) Mid-day meal scheme
 - (5) Evaluation of Public Policy
 - (6) Role of Judiciary in policy making.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

- सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
 - (1) सार्वजनिक धोरणावरील जागतिकीकरण व खाजगीकरणाच्या प्रभावाची चर्चा करा.
 - (2) सार्वजनिक धोरणातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
 - (1) सार्वजनिक धोरण म्हणजे काय ? धोरण शास्त्रे व धोरण विश्लेषणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - (2) भारताच्या राष्ट्रीय कृषी धोरणाच्या बदलत्या स्वरूपाचे मूल्यमापन करा.
3. पुढीलपैकी कोणताही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]
 - (1) महिलांच्या सबलीकरणाशी संबंधित सार्वजनिक धोरणांची चर्चा करा.
 - (2) सार्वजनिक धोरणातील स्वयंसेवी संघटनांची भूमिका.
 - (3) सेझ
 - (4) प्राथमिक शिक्षणाचे धोरण.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) सार्वजनिक धोरणाची व्याप्ती
- (2) राष्ट्रीय ज्ञान आयोग
- (3) 1948 चे औद्योगिक धोरण
- (4) मध्यान दीन जेवण
- (5) सार्वजनिक धोरणाचे मुल्यमापन
- (6) धोरण निश्चीतीतील न्यायालयाची भूमिका.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-C5 : Compulsory Paper)

(Theory of International Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain various new security challenges in International areas.
 - (2) Discuss Hans Morgenthau's theory of Realism.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss in detail the Microcosmic theory of conflict.
 - (2) Explain the Neo-liberal theory of International Politics.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) One geo-political theory of Internatioanl politics.
 - (2) Marxist approach of International politics.
 - (3) International political economy.
 - (4) Relevance of Balance of Power.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Ecology and International politics
- (2) Threats of sovereignty
- (3) Neo-realism
- (4) Gender and International politics
- (5) Terrorism
- (6) Methods of balance of power.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) आंतरराष्ट्रीय क्षेत्रातील विविध नवी सुरक्षा आव्हाने स्पष्ट करा.
- (2) हॅन्स मॉर्गेन्थॉच्या वास्तववादी सिद्धांताची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) संघर्षाच्या सौक्ष्मिक सिद्धांताची सविस्तरपणे चर्चा करा.
- (2) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा नव-उदारमतवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणताही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील एक भू-राजकीय सिद्धांत.
- (2) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचा मार्क्सवादी सिद्धांत.
- (3) आंतरराष्ट्रीय राजकीय अर्थकारण.
- (4) सत्ता संतुलनाची उपयुक्तता.

4. कोणताही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) परिस्थितीशास्त्र व आंतरराष्ट्रीय राजकारण
- (2) सार्वभौमत्वान्न आह्वान
- (3) नव-वास्तववाद
- (4) लिंगभेद आणि आंतरराष्ट्रीय राजकारण
- (5) दहशतवाद
- (6) सत्ता संतुलनाची तंत्रे.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-C6 : Compulsory Paper

(Comparative Politics)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the system approach of the study of Comparative Politics.
 - (2) Discuss the challenges of Constitutionalism.
2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the nature of Federalism.
 - (2) Explain the powers and functions of Legislature.
3. Answer any *two* of the following questions in **200** words each : [20]
 - (1) Compare the party system in France and India.
 - (2) Explain the types of political parties.
 - (3) Discuss the types of Bureaucracy.
 - (4) Explain the role of pressure groups.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Judicial review in USA
- (2) Nature of Constitutionalism
- (3) Demerits of Bureaucracy
- (4) Features of Constitution of USA.
- (5) Role of Military in a democratic system
- (6) Role of judiciary in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) तुलनात्मक राज्यशास्त्राच्या अध्ययनातील 'व्यवस्था दृष्टिकोण' स्पष्ट करा.
- (2) घटनावादासमोरील आव्हानांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) संघराज्यवादाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (2) कायदेमंडळाचे अधिकार आणि कार्ये स्पष्ट करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येक 250 शब्दात) : [20]

- (1) फ्रान्स व भारतातील पक्षपद्धतीची तुलना करा.
- (2) राजकीय पक्षांचे प्रकार स्पष्ट करा.
- (3) नोकशाहीच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- (4) दबावगटाची भूमिका स्पष्ट करा.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) अमेरिकेतील न्यायालयीन पुनर्विलोकन
- (2) घटनावादाचे स्वरूप
- (3) लोकशाहीचे दोष
- (4) अमेरिकेच्या राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये
- (5) लोकशाही व्यवस्थांमधील लष्कराची भूमिका
- (6) भारतातील न्यायमंडळाची भूमिका.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-06 : Political Thought in Maharashtra)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain Lokmanya Tilak's Doctrine of Chatuhsutri.
 - (2) Write an essay on V.R. Shinde's contribution to political thought in Maharashtra.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain V.D. Savarkar's thoughts on Social Reforms.
 - (2) Discuss Mahatma Phule's views on Equality.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Comment on Acharya Javdekar's theory of Satyagrahi Samajvad.
 - (2) Write a note on V.D. Savarkar's views on Hindu Nationalism.
 - (3) Discuss Lokmanya Tilak's views on 'Cultural Nationalism'.
 - (4) Explain Acharya Javdekar's interpretation of Indian National Movement.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Mahatma Phule's critique of Brahmanism
- (2) V.R. Shinde's views on Untouchability
- (3) Acharya Javdekar's views on Democratic Socialism.
- (4) V.D. Savarkar and Militarization
- (5) Lokmanya Tilak's views on ends and means
- (6) Mahatma Phule's views on 'Power'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) लोकमान्य टिळकांचा चतुःसुत्री कार्यक्रम स्पष्ट करा.
- (2) महाराष्ट्रातील राजकिय विचाराला वि.रा. शिंदे यांचे योगदान याविषयावर निबंध लिहा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) वि.दा. सावरकरांचा सामाजिक सुधारणाविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (2) महात्मा फुले यांचे समताविषयक विचारांची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) आचार्य जावडेकर यांच्या सत्याग्रही समाजवाद सिद्धांतावर भाष्य करा.
- (2) वि.दा. सावरकरांच्या हिंदु राष्ट्रवादविषयक विचारावर टिपण लिहा.
- (3) लोकमान्य टिळकांच्या 'सांस्कृतिक राष्ट्रवाद'विषयक विचारावर चर्चा करा.
- (4) आचार्य जावडेकरांचा भारतीय राष्ट्रीय चळवळी संबंधीचा अन्वयार्थ स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) महात्मा फुलेंची ब्राम्हण्यवादावरील टीका
- (2) वि. रा. शिंदे यांचे अस्पृश्यताविषयक विचार
- (3) आचार्य जावडेकरांचे 'लोकशाही समाजवाद'विषयक विचार
- (4) वि. दा. सावरकर आणि लष्करीकरण
- (5) लोकमान्य टिळकांचा साध्य-साधनविषयक विचार
- (6) महात्मा फुले यांचे 'सत्ता' विषयक विचार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-205

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-07 : Optional Paper

Contemporary Political Ideologies

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Describe the nature and types of Feminism.

(2) Evaluate the theory of alienation by Neo-Marxist.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain the origin and nature of liberalism.

(2) Discuss the theory of Neo-Marxism.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain the concept of Green Democracy.

(2) State the critique of 'End of Ideology' debate by C. Wright Mills.

P.T.O.

- (3) Discuss Humanistic Interpretation by Karl Marx.
- (4) Discuss the nature of Environmentalism.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Marxist Feminism
- (2) Liberation of Women
- (3) Neo-liberal thought of Robert Nozick
- (4) Environmentalism
- (5) Nature of Class theories
- (6) Orthodox Marxism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) स्त्रीवादाचे स्वरूप आणि प्रकार सांगा.
- (2) नव-मार्क्सवाद्यांच्या परात्मभाव सिद्धांताचे परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) उदारमतवादाचा उदय व स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) नव-मार्क्सवादी सिद्धांताची चर्चा करा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) 'ग्रीन डेमॉक्रसी' संकल्पना स्पष्ट करा.
- (2) सी. राईट मिल्स यांनी 'विचारप्रणालींचा अंत' या संकल्पनेवर केलेले टीकात्मक भाष्य सांगा.
- (3) कार्ल मार्क्सच्या मानवतावादी विश्लेषणाची चर्चा करा.
- (4) पर्यावरणवादाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

4. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) मार्क्सवादी स्त्रीवाद
- (2) स्त्री मुक्ती
- (3) रॉबर्ट नॉझिकचा नवउदारमतवादी विचार
- (4) पर्यावरणवाद
- (5) वर्गसिद्धांतांचे स्वरूप
- (6) सनातनी मार्क्सवाद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-206

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-08 : Optional Paper

(State and Local Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (**500** words) : [20]

(1) Examine the relationship of the Chief Minister with his Council of Ministers.

(2) Discuss the structure and functions of State Secretariat.

2. Answer any *one* of the following questions (**500** words) : [20]

(1) Discuss importance of 74th Constitutional Amendment in the development of Panchayat Raj System.

(2) Critically examine the power and functions of Governor.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

(1) Explain the provisions of 73rd Constitutional Amendment.

(2) Explain the role and functions of Lokpal.

P.T.O.

- (3) Discuss the challenges in front of State Administration.
- (4) Explain the relationship between state administration and local administration.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Right to Information
- (2) Municipal Corporation
- (3) Lokayukta
- (4) Chief Minister
- (5) 74th Amendment
- (6) Executive control over the Administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) मुख्यमंत्र्याचे मंत्रिमंडळाशी असलेल्या संबंधाचे परीक्षण करा.
- (2) राज्य सचिवालयाची रचना आणि कार्ये यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) पंचायतराज व्यवस्थेच्या विकासातील 74व्या घटनादुरुस्तीच्या महत्वावर चर्चा करा.
- (2) राज्यपालाच्या अधिकार आणि कार्याचे टीकात्मक परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) 73व्या घटनादुरुस्तीतील तरतुदी स्पष्ट करा.
- (2) लोकपालाची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- (3) राज्य प्रशासनासमोरील आव्हानांवर चर्चा करा.
- (4) राज्य प्रशासन व स्थानिक प्रशासन यातील संबंध स्पष्ट करा.

4. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) माहितीचा अधिकार
- (2) महानगरपालिका
- (3) लोकायुक्त
- (4) मुख्यमंत्री
- (5) 74वी घटनादुरुस्ती
- (6) प्रशासनातील कार्यकारी मंडळाचे नियंत्रण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-207

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-09 : Optional Paper

(Current Trends in Development Administration)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the current trends in Development Administration.
 - (2) Explain the role of Non-official agencies and voluntary organization in Development Administration.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss International Aspects of Development Administration.
 - (2) Explain the role of state in Development Administration.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Comment on Machinery of Development Administration.
 - (2) Explain the impact of Globalization on Development Administration.

P.T.O.

- (3) Explain the changing role of Bureaucracy and its impact on Development Administration.
- (4) Discuss the current trends in agriculture and industry in Development Administration.
4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]
- (1) Changing role of Development Administration.
- (2) Community Development Programme.
- (3) Changing nature of Industrial Policy.
- (4) UN help to Development Planning.
- (5) Social Development in Development Administration.
- (6) Role of non-official organization in Development Administration.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
- (1) विकास प्रशासनातील प्रचलित प्रवाहावर चर्चा करा.
- (2) बिगर-सरकारी संस्था व स्वयंसेवीसंस्थांची विकास प्रशासनातील भूमिका स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
- (1) विकास प्रशासनातील आंतरराष्ट्रीय बाजूवर चर्चा करा.
- (2) विकास प्रशासनातील राज्याच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) विकासाच्या यंत्रणांवर भाष्य करा.
- (2) जागतिकीकरणाचा विकास प्रशासनावर झालेला प्रभाव स्पष्ट करा.
- (3) नोकरशाहीची बदलती भूमिका स्पष्ट करा व विकास प्रशासनावरील तिचा प्रभाव स्पष्ट करा.
- (4) विकास प्रशासनातील कृषी व उद्योग क्षेत्रातील प्रचलित प्रवाहांवर चर्चा करा.

4. कोणत्याही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) विकास प्रशासनाची बदलती भूमिका;
- (2) सामुदायिक विकास कार्यक्रम;
- (3) औद्योगिक धोरणाचे बदलते स्वरूप;
- (4) संयुक्त राष्ट्रसंघटनेचे विकास नियोजनातील सहकार्य;
- (5) विकास प्रशासनातील सामाजिक विकास;
- (6) विकास प्रशासनातील बिगर-सरकारी संस्थांची भूमिका.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-208

M.A. (Second Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(Optional Paper)

PO-10 : India in World Politics

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Describe the favourable and adverse effects of Globalisation on India.

(2) Explain India-Pakistan relations.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the issues of confrontation between India and China.

(2) India-USA relations.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain India's role in SAARC.

(2) Discuss the objectives of ASEAN.

P.T.O.

- (3) Explain India-Russia relations.
- (4) Explain India's approach to the problem of the Indian ocean.
4. Write short notes on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]
- (1) European Union
- (2) India and C.T.B.T.
- (3) Anti-terrorist measures by India
- (4) Importance of nuclear activities
- (5) Diego-Garcia
- (6) N.P.T.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
- (1) जागतिकीकरणाचे भारतावरील अनुकूल व प्रतिकूल परिणाम विशद करा.
- (2) भारत-पाकिस्तान संबंध स्पष्ट करा.
2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]
- (1) भारत-चीन संबंधातील संघर्षांच्या बाबींची चर्चा करा.
- (2) भारत-अमेरिका संबंध.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) 'सार्क' मधील भारताची भूमिका.
- (2) 'आसियान' संघटनेच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.
- (3) भारत-रशिया संबंध स्पष्ट करा.
- (4) हिंद महासागराच्या समस्येबाबत भारतीय दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

4. पुढीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) युरोपीयन महासंघ
- (2) भारत आणि सी.टी.बी.टी.
- (3) दहशतवादविरुद्धच्या भारताच्या उपाययोजना
- (4) आण्विक कार्यक्रमाचे महत्त्व
- (5) दिएगो-गार्सिया
- (6) एन. पी. टी.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-C7 : World Politics : Issues and Debates

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Critically evaluate the role of non-state actors in international politics.
 - (2) Discuss in detail the external influences on foreign policy.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) What is forced diplomacy ? Discuss the methods of forced diplomacy.
 - (2) Critically evaluate the nature of terrorism in the 20th century.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Features of New World Order.
 - (2) Role of state in foreign policy decision-making.

P.T.O.

(3) Difference between disarmament and arms control.

(4) Culture as a factor influencing foreign policy.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

(1) Civil War as a type of armed conflict

(2) *Any two* causes for intervention

(3) *Any two* features of IGO's

(4) Objections to the nuclear non-proliferation treaty (NPT)

(5) Cross-border terrorism

(6) Multipolarity.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) आंतरराष्ट्रीय राजकारणात बिगर-राजकीय भूमिकेचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

(2) परराष्ट्र धोरण निर्मिती प्रक्रियेवर बाह्य घटकांच्या प्रभावाची सविस्तर चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

(1) दमन राजनय म्हणजे काय ? दमन राजनयाच्या पद्धतीची चर्चा करा.

(2) 20व्या शतकातील दहशतवादाच्या स्वरूपाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) नव जागतिक व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये
- (2) परराष्ट्र धोरण निर्मिती प्रक्रियेत राज्याची भूमिका
- (3) निःशस्त्रीकरण व शस्त्रनियंत्रण यातील फरक
- (4) परराष्ट्र धोरणावर प्रभाव पाडणारा संस्कृती हा घटक.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीप लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) यादवी युद्ध सशस्त्र संघर्षाचा प्रकार
- (2) हस्तक्षेपाची कोणतीही दोन कारणे
- (3) IGO's ची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये
- (4) आण्विक प्रसार प्रतिबंधक करार (NPT) वरचे आक्षेप
- (5) सीमापार दहशतवाद
- (6) बहुध्रुवीयता.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-C8 (Compulsory)

[Comparative Government (China, France, Iran and Nigeria)]

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Critically examine the salient features of the Chinese Constitution.
 - (2) Explain the functioning of the Governmental system in France.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the leadership structure in the Islamic Republic of Iran.
 - (2) Critically examine the role of ethnicity and religion in the politics of Nigeria.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) The party system in France.
 - (2) Judiciary in Iran.
 - (3) Politics of violence in Nigeria.
 - (4) Role of Chinese Communist Party in China.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) The Constitutional Council in France.
- (2) The State Council in China.
- (3) The Judiciary in China.
- (4) The Bureaucracy in France.
- (5) Main features of Nigerian Constitution.
- (6) The challenge of globalisation in Iran.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) चीनच्या राज्यघटनेच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (2) फ्रान्सच्या शासनपद्धतीची कार्यप्रणाली स्पष्ट करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) इराणच्या इस्लामिक गणराज्यातील नेतृत्वचनेची चर्चा करा.
- (2) नायजिरियाच्या राजकारणातील वांशिकता आणि धर्म यांची भूमिका यांचे टीकात्मक परीक्षण करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) फ्रांस मधील पक्ष-पद्धती
- (2) इराण मधील न्यायव्यवस्था
- (3) नायजिरीया मधील हिंसेचे राजकारण
- (4) चीन मधील चायनिझ कम्युनिस्ट पार्टीची भूमिका.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) फ्रांस मधील घटनात्मक मंडळ
- (2) चीन मधील स्टेट कौन्सिल
- (3) चीन मधील न्यायव्यवस्था
- (4) फ्रांस मधील नोकरशाही
- (5) नायजिरीयन राज्यघटनेची मुख्य वैशिष्ट्ये
- (6) इराण पुढील जागतिकीकरणाची आव्हाने.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-303

MA. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

POC9 : Political Sociology

(Compulsory)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) What is 'Political Socialization' ? Explain various agencies of political socialization.
 - (2) Define the term 'Terrorism'. Discuss various types of terrorism.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Describe the various levels of political participation as given by 'Milbrath' and 'Rush and Althoff'.
 - (2) Give the meaning of the term 'Political Sociology'. Explain its nature and scope in detail.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Process of Political Socialization.
 - (2) Various forms of the Collective Violence.

P.T.O.

- (3) Role of social movements in shaping the Political Agenda and Influencing Public Policy.
- (4) Karl Marx and Weber's contribution to Political Sociology.

4. Write on any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Features of Behaviourism
- (2) Classification of 'Political Culture'
- (3) Consequences of Terrorism
- (4) Civic Culture;
- (5) Types of Social Movement
- (6) Factors influencing Political Participation.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) 'राजकीय सामाजिकरण' म्हणजे काय ? राजकीय सामाजिकरणाची विविध माध्यमे स्पष्ट करा.
- (2) 'दहशतवादा' ची व्याख्या लिहा. दहशतवादाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) मिलब्रॅथ आणि रश आणि अल्व्हॉफ यांनी सांगितलेल्या राजकीय सहभागाच्या विविध पातळ्यांचे वर्णन करा.
- (2) 'राजकीय समाजशास्त्र' या संज्ञेचा अर्थ लिहा. राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) राजकीय सामाजिकरणाची प्रक्रिया.
- (2) सामूहिक हिंसेचे विविध प्रकार.
- (3) राजकीय कार्यक्रम (अजेंडा) आणि सार्वजनिक धोरण घडविण्यामागील सामाजिक चळवळीची भूमिका.
- (4) कार्ल मार्क्स आणि वेबरचे राजकीय समाजशास्त्राला झालेले योगदान.

4. खालीलपैकी कोणतेही **चार**वर लिहा (प्रत्येकी **100** शब्दांत) : [20]

- (1) वर्तनवादाची वैशिष्ट्ये.
- (2) राजकीय संस्कृतीचे वर्गीकरण;
- (3) दहशतवादाचे परीणाम;
- (4) नागरी संस्कृती;
- (5) सामाजिक चळवळीचे प्रकार;
- (6) राजकीय सहभागावर प्रभाव टाकणारे घटक.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-011 : Social and Political Movements in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Explain the main reasons for decline of the trade union movement in India.

(2) What are the main demands of the farmers organizations in the 1980s ?

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) State the main phases of development of the women's movement in post-independence India.

(2) What were the main issues around which the regional autonomy movements shaped in the decade of eighties ?

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words) : [20]

(1) Non-Brahmin movement in Maharashtra.

(2) Dalit-Panthers.

P.T.O.

- (3) National Alliance of people's movement.
- (4) Informalisation of the Indian Work Force.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Shetakari Sanghatana;
- (2) Conversion movement : an anticaste movement
- (3) OBC politics in India
- (4) Jharkhand movement
- (5) Civil liberties movement
- (6) Chipko movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील कामगार चळवळीच्या न्हासामागील प्रमुख कारणे स्पष्ट करा.
- (2) 1980 च्या दशकातील शेतकऱ्यांच्या प्रमुख मागण्या कोणत्या होत्या ?

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील स्त्री चळवळीच्या विकासाचे ठळक टप्पे कोणते होते ते सांगा व चर्चा करा.
- (2) 1980 च्या दशकातील प्रादेशिक स्वायत्ततेच्या चळवळींची उभारणी कोणत्या प्रमुख मुद्द्याभोवती झाली होती ? चर्चा करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्रातील ब्राम्हणेतर चळवळ
- (2) दलित पँथर्स
- (3) नॅशनल अलायन्स ऑफ पीपल्स मुव्हमेंट्स (NAPM) (जन आंदोलनांचा राष्ट्रीय समन्वय)
- (4) भारतीय कामगार वर्गाचे असंघटीकरण.

4. कोणतेही **चार** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **100** शब्दांत) : [20]

- (1) शेतकरी संघटना
- (2) धर्मातराच्या चळवळी : जाताविरोधी चळवळी
- (3) भारतातील ओ. बी. सीचे राजकारण
- (4) झारखंड चळवळ
- (5) नागरी स्वातंत्र्यासाठीच्या चळवळीच
- (6) चिपको आंदोलन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-305

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-012 : State Politics in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

- (1) Explain the evolution of backward class politics in India.
- (2) Discuss the changing nature of Centre-State relations.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

- (1) Discuss the changing nature of coalition politics in India.
- (2) Write an essay on the politics of regional identity in India.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

- (1) Caste politics in U.P.
- (2) Formation of state of Andhra Pradesh.
- (3) Communal politics in the North.
- (4) OBC politics in India.

P.T.O.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Samajwadi party;
- (2) Regional identity politics;
- (3) Middle peasant castes in U.P.
- (4) Dalit politics in India;
- (5) Response of Maharashtra to the liberalization of economy;
- (6) President's rule in state.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील मागासवर्गीय राजकारणाचे उत्क्रांती स्पष्ट करा.
- (2) केन्द्र व राज्य संबंधातील बदलते स्वरूपाची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील आघाड्यांच्या राजकारणाच्या बदलत्या स्वरूपाची चर्चा करा.
- (2) भारतातील प्रादेशीक अस्मितांच्या राजकारणावर निबंध लिहा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) उत्तर प्रदेश मधील जातीचे राजकारण.
- (2) आंध्र प्रदेश राज्याची निर्मिती प्रक्रिया.

- (3) उत्तरेकडील जमातवादी राजकारण.
- (4) भारतातील इतर मागास जातीचे राजकारण.

4. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) :

[20]

- (1) समाजवादी पक्ष.
- (2) प्रादेशीक अस्मिताचे राजकारण.
- (3) उत्तर प्रदेशमधील मध्यम शेतकरी जाती.
- (4) भारतातील दलित राजकारण.
- (5) अर्थव्यवस्थेच्या उदारीकरणाला महाराष्ट्राचा प्रतिसाद.
- (6) घटक राज्यातील राष्ट्रपती राजवट.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-306

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-013 : Political Process in Maharashtra)

(Optional Paper)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Trace the movement for the formation of the State of Maharashtra.
 - (2) Discuss the relationship between rural interests and political leadership in agricultural economy of Maharashtra.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) What was the effect of the Non-Brahmin movement on the politics of Maharashtra ? Discuss.
 - (2) Write an essay on 'Regional Backwardness'.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Politics of OBC's.
 - (2) Nationalist Congress Party.

P.T.O.

- (3) Failure of Co-operative Movement.
- (4) Changing nature of political leadership.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Coalition politics;
- (2) Maharashtra Navnirman Sena;
- (3) Politics of Urban Local Government;
- (4) Prominent changes in the local government elections after 1992;
- (5) Congress system;
- (6) Agricultural Economy and Role of State in Maharashtra.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्र राज्य निर्मिती चळवळीचा आढावा घ्या.
- (2) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेतील ग्रामीण हितसंबंध व राजकीय नेतृत्व यातील संबंधांची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) महाराष्ट्राच्या राजकारणावर ब्राम्हणेतर चळवळीचे कोणते परीणाम आले ? चर्चा करा.
- (2) प्रादेशिक मागासलेपण यावर निबंध लिहा.

3. पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) ओबीसी राजकारण.
- (2) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष.
- (3) सहकार चळवळीचे अपयश.
- (4) राजकीय नेतृत्वाचे बदलते स्वरूप.

4. पुढीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) आघाड्यांचे राजकारण.
- (2) महाराष्ट्र नवनिर्माण सेना.
- (3) शहरी स्थानिक शासनाचे राजकारण.
- (4) 1992 नंतरच्या स्थानिक शासन संस्थातील निवडणुकांतील टळक बदल लिहा.
- (5) काँग्रेस व्यवस्था.
- (6) महाराष्ट्रातील कृषी अर्थव्यवस्था आणि राज्याची भूमिका.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-307

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-014 : Party System in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the origin and evolution of parties in India before independence.
 - (2) Evaluate the 'Congress Dominance'.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Evaluate the performance of Jan Sangh.
 - (2) Review the role of regional parties in the post 1989 period.

3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]
 - (1) Explain the origin and evolution of parties in India after independence.
 - (2) Explain the ideology, organization and electoral performance of the BJP.

P.T.O.

- (3) Role of left parties in Indian politics.
- (4) Role of Akali Dal as a regional party.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]

- (1) Ideology of Telugu Desam;
- (2) Coalition politics in India;
- (3) Non-Congressism;
- (4) Multiple Bipolarity;
- (5) The organization of Shiv Sena;
- (6) *Four* features of communalism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) स्वातंत्र्यपूर्व कालखंडातील भारतातील राजकीय पक्षांचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.
- (2) काँग्रेस प्रभूत्वाचे मुल्यमापन करा.

2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) जनसंघाच्या कामगिरीचे मुल्यमापन करा.
- (2) 1989 नंतरच्या प्रादेशिक पक्षांच्या भूमिकेचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील भारतातील राजकीय पक्षांचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.
- (2) भाजपाची विचारप्रणाली, संघटना आणि निवडणूकातील कामगिरी स्पष्ट करा.
- (3) भारतीय राजकारणातील डाव्या पक्षांची भूमिका सांगा.
- (4) प्रादेशिक पक्ष म्हणून अकाली दलाची भूमिका सांगा.

4. खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) तेलगूदेसम् पक्षाची विचारप्रणाली;
- (2) भारतातील आघाड्यांचे राजकारण;
- (3) गैर-काँग्रेसवाद;
- (4) अनेक द्विध्रुवीय आघाड्या;
- (5) शिवसेनेची संघटना;
- (6) जमातवादाची चार वैशिष्ट्ये.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-308

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO : 015 : Political Process in South Asia

(With Reference to Pakistan, Sri Lanka, Bangladesh and Nepal)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Trace the historical background of the emergence of Sri Lanka and Nepal.
 - (2) Examine the nature of religion based politics with reference to South Asia.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Discuss the role of political parties in the nation-building process in Sri Lanka.
 - (2) Critically examine the relation between social movements and the state in South Asia.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Obstacles to economic development in South Asia.
 - (2) Structure of the legislature in Pakistan.

P.T.O.

- (3) Bureaucracy in Bangladesh.
- (4) Relation between ethnicity and nation-building in South Asia.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Any *two* features of economy of South Asia.
- (2) Any *two* features of the Constitution of Nepal.
- (3) Ideology and Political Parties in Nepal.
- (4) Electoral Performance of Pakistan People's Party (PPP).
- (5) Meaning and significance of social movements in Sri Lanka.
- (6) Agriculture and economic development in Bangladesh.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) श्रीलंका व नेपाळच्या उदयामागील ऐतिहासिक पार्श्वभूमीचा आढावा घ्या.
- (2) दक्षिण आशियाच्या संदर्भात धर्मावर आधारित राजकारणाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणत्याही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) श्रीलंकेच्या राष्ट्रबांधणीतील राजकीय पक्षांनी बजावलेल्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (2) दक्षिण आशियातील सामाजिक चळवळ व राज्य यातील संबंधाचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) दक्षिण आशियाच्या आर्थिक विकासासमोरील अडथळे.
- (2) पाकिस्तानच्या कायदेमंडळाची रचना.
- (3) बांगलादेशमधील नोकरशाही.
- (4) दक्षिण आशियात वांशिकता आणि राष्ट्रबांधणी यातील संबंध.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीप लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) दक्षिण आशियातील अर्थव्यवस्थेची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये
- (2) नेपाळच्या राज्यघटनेची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये
- (3) नेपाळमधील विचारप्रणाली व राजकीय पक्ष यातील संबंध
- (4) पाकिस्तान पिपल्स पार्टी (PPP) ची निवडणूकीतील कामगिरी
- (5) श्रीलंकेतील सामाजिक चळवळींचा अर्थ व महत्व
- (6) बांगलादेशातील कृषी व आर्थिक विकास.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-309

M.A. (Third Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(Po-16 : Research Methodology)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain the nature and scope of Research Methodology.
 - (2) What is Research Problem ? Explain the formulation of research problem.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) What is Qualitative Research ? Explain the limitations of Qualitative Research.
 - (2) Explain the aggregate data and state the limitations of aggregate data.

3. Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Write a detailed note on Library Research.
 - (2) Explain the importance of Hypothesis in Research.
 - (3) Explain the features of Quantitative Research.
 - (4) Write a detailed note on Dissertation writing.

P.T.O.

4. Answer any *four* of the following (in **100** words each) : [20]
- (1) References
 - (2) Bibliography
 - (3) Tabulation
 - (4) Co-relation
 - (5) Limitation of Quantitative Research
 - (6) Organizing the Information and Data.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
 - (1) संशोधन पद्धतीचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - (2) संशोधन समस्या म्हणजे काय ? संशोधन समस्या सूसूत्रण स्पष्ट करा.
2. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]
 - (1) गुणात्मक संशोधन म्हणजे काय ? गुणात्मक संशोधनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
 - (2) संकलीत माहिती स्पष्ट करा आणि संकलीत माहितीच्या मर्यादा लिहा.
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे द्या (प्रत्येकी **250** शब्दांत) : [20]
 - (1) ग्रंथालयीन संशोधन यावर सविस्तर टीप लिहा.
 - (2) अभ्युपगमचे महत्व स्पष्ट करा.
 - (3) संख्यात्मक संशोधनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - (4) शोध निबंध लेखनावर सविस्तर टीप लिहा.

4. खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) संदर्भ पद्धत
- (2) संदर्भ सूची
- (3) सारणीकरण
- (4) सहसंबंध
- (5) संख्यात्मक संशोधनाच्या मर्यादा
- (6) माहिती आणि तथ्य संकलन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-401

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-C10 : Compulsory Paper)

(Power and Society)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any one of the following (in 500 words) : [20]

(1) Define the term 'Power'. Explain the nature of power in detail.

Or

(2) Discuss the Neoliberal perspective of the state in the context of Globalization.

2. Answer any one of the following (in 500 words) : [20]

(1) 'Ideology is used as a supporting tool to justify the political system.' Explain.

Or

(2) Analyse the nature of relations in between political power and bureaucracy in recent years.

3. Answer any two questions (in 250 words each) : [20]

(1) The concept of 'class'.

P.T.O.

- (2) Nature of 'Authority'.
- (3) Marxian concept of the 'State'.
- (4) Meaning and nature of 'Ideology'.

4. Write notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Methods of exercising 'Power'
- (2) Types of 'Hegemony'.
- (3) Ideology : A conceptual understanding !
- (4) New trends in 'Bureaucracy'.
- (5) Changing perspective of the 'Liberal State'.
- (6) Relationship between 'Power and Authority'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

(1) 'सत्ता' संकल्पनेची व्याख्या लिहून तिचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

(2) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात राज्याबाबतच्या नवउदारमतवादी परिप्रेक्ष्याची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

(1) 'राजकीय व्यवस्थेच्या समर्थनार्थ 'विचारप्रणाली' एक हत्यार !' स्पष्ट करा.

किंवा

(2) आधुनिक काळातील राजकीय सत्ता आणि नोकरशाही यांतील संबंधांच्या स्वरूपाचे विश्लेषण करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) 'वर्ग' संकल्पना
- (2) 'अधिसत्तेचे' स्वरूप
- (3) मार्क्सची 'राज्यविषयक' संकल्पना
- (4) 'विचारप्रणालीचा' अर्थ आणि स्वरूप.

4. कोणताही चारवर टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) सत्ता वापराच्या पद्धती
- (2) प्रभुत्वाचे प्रकार
- (3) राजकीय विचारप्रणाली : एक संकल्पनात्मक जाणीव
- (4) 'नोकरशाहीतील' आधुनिक प्रवाह
- (5) उदारमतवादी राज्यासंदर्भातील बदलता परिप्रेक्ष्य
- (6) सत्ता व अधिसत्तेतील परस्परसंबंध.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-402

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-C11 : Political Theory—Key Concepts)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

- 1.** Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Explain T.H. Green's views on 'Liberty'.
 - (2) Critically examine 'John Rawls' theory of Justice'.

- 2.** Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Comment on the concept of 'Equality'.
 - (2) Examine the model of 'Liberal Democracy'.

- 3.** Answer any *two* questions (in **250** words each) : [20]
 - (1) Explain the 'Nature and types of Rights'.
 - (2) Discuss the legal theory of Rights.
 - (3) Examine the nature of 'Social Justice'.
 - (4) Comment on 'Representations' in Democracy.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) J.S. Mill's views on 'Liberty'
- (2) Positive Liberty
- (3) Nature of equality
- (4) Political dimension of 'Equality'
- (5) Meaning of Rights
- (6) Civil Rights.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) टि.एच. ग्रीनचे 'स्वातंत्र्य' विषयक विचार स्पष्ट करा.
- (2) जॉन रॉल्सच्या 'न्याय सिद्धांताचे' टिकात्मक परिक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) 'समता' संकल्पनेवर भाष्य करा.
- (2) 'उदारमतवादी लोकशाही' प्रारूपाचे परिक्षण करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) हक्कांचे स्वरूप व प्रकार स्पष्ट करा.
- (2) विधिसिद्ध हक्काच्या सिद्धांतावर चर्चा करा.
- (3) सामाजिक न्यायाच्या 'स्वरूपाचे' परिक्षण करा.
- (4) लोकशाहीमधील 'प्रतिनिधित्वावर' भाष्य करा.

4. कोणताही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा :

[20]

- (1) जे.एस. मीलचे स्वातंत्र्यविषयक विचार
- (2) सकारात्मक स्वातंत्र्य
- (3) समतेचे स्वरूप
- (4) समतेचा राजकीय आयाम
- (5) हक्कांचा अर्थ
- (6) नागरी हक्क.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-403

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

(PO-C12 : Political Process in India)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]
 - (1) Trace the changing nature of India's Party system.
 - (2) Critically examine the policies of the Indian state regarding secularism.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]
 - (1) Critically examine regionalism as a challenge to the Indian federal system.
 - (2) Critically examine India's changing model of economic development.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]
 - (1) Role of Caste Associations
 - (2) Muslim Communal Politics
 - (3) Restructuring of Constituencies
 - (4) Problem of Ethnicity and Language.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) The 1977 Elections
- (2) Features of Dominant Caste
- (3) Constitutional Commitment to secularism
- (4) Issue of autonomy
- (5) Two features of New Economic Policy
- (6) Coalition Politics

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) भारतातील पक्ष पद्धतीच्या बदलत्या स्वरूपाचा शोध घ्या.
- (2) धर्मनिरपेक्षतेच्या संदर्भात भारतीय राज्यांच्या धोरणाचे टिकात्मक परिक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) “भारतीय संघराज्य व्यवस्थेला प्रादेशिकतावाद एक आव्हान !” टिकात्मक परिक्षण करा.
- (2) भारताच्या आर्थिक विकासाच्या बदलत्या प्रारूपाचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) जात संघटनाची भूमिका
- (2) मुस्लिम जमातवादी राजकारण
- (3) मतदार संघ पुनर्रचना
- (4) वांशिकता आणि भाषेची समस्या

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) 1977 ची निवडणुक
- (2) प्रभुत्वशाली जातीची वैशिष्ट्ये
- (3) धर्मनिरपेक्षते प्रती राज्यघटनेची बांधीलकी
- (4) स्वायत्ततेचा मुद्दा
- (5) नवीन आर्थिक धोरणाची दोन वैशिष्ट्ये
- (6) आघाड्याचे राजकारण.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-404

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-017 : Optional Paper

(Human Rights)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Discuss the origin, functions and limitations of the National Human Rights Commission of India.

Or

(2) What are Individual and Group Rights ? Discuss the features and differences between the two.

2. Answer any *one* of the following questions (in **500** words) : [20]

(1) Trace the origin and features of the Universal Declaration of Human Rights.

Or

(2) The practise of Human Rights is a post-Second World War phenomenon. Discuss.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions (in **250** words each) : [20]

- (1) Review of the Dalit Movement in India.
- (2) U.N. Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.
- (3) Functions of National Women's Commission.
- (4) Role of Amnesty International in safeguarding Human Rights.

4. Write short notes on any *four* (**100** words each) : [20]

- (1) Rights of the displaced
- (2) Terrorism : A challenge to Human Rights
- (3) Concept of Human Rights
- (4) Causes of Civil Liberty Movement in America
- (5) Need for a Human Rights to Development
- (6) Importance of National Human Rights Organisations.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (**500** शब्दांत) : [20]

- (1) भारतातील राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाच्या उगमाची, कार्याची व मर्यादांची चर्चा करा.

किंवा

- (2) व्यक्तिगत व गटांचे हक्क म्हणजे काय या दोघांमधील वैशिष्ट्यांची व फरकाची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

(1) जागतिक मानवी हक्कांच्या जाहिरनाम्याचा उगम व वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.

किंवा

(2) मानवी हक्कांची अंमलबजावणी ही दुसऱ्या महायुद्धानंतरची फलनिष्पत्ती आहे. चर्चा करा.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

(1) भारतातील दलित चळवळीचा आढावा घ्या.

(2) संयुक्त राष्ट्र संघटनेच्या सनदेतील आर्थिक, सामाजिक व सांस्कृतिक हक्क.

(3) राष्ट्रीय महिला आयोगाची कार्ये.

(4) मानवी हक्कांच्या संरक्षणासाठी 'अॅम्नेस्टी इंटरनॅशनल' ची भूमिका.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

(1) विस्थापितांचे हक्क

(2) दहशतवाद: मानवी हक्कांना एक आव्हान

(3) मानवी हक्कांची संकल्पना

(4) अमेरिकेतील नागरी स्वातंत्र्याच्या चळवळीची कारणे

(5) मानवी विकास हक्क : एक गरज

(6) राष्ट्रीय मानवी हक्क संघटनांचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-405

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-018 : Politics and Social Stratification :

Class-Caste and Gender

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Critically examine Weber's theory of Class.

(2) Critically examine Gender as a social category, impacting politics.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Write an essay on the changing nature of caste.

(2) Critically examine the changing nature of class politics in India.

3. Answer any *two* of the following (in **250** words each) : [20]

(1) Write a detailed note on the social inequality created by caste.

(2) Comment on the concept of 'Patriarchy'.

P.T.O.

- (3) Discuss the issue of political empowerment of women in India.
- (4) Examine Marx's concept of class.

4. Answer briefly any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Concept of 'Exclusion'
- (2) Concept of 'Graded inequality'
- (3) Feminist critique of law
- (4) Middle peasant caste
- (5) Informal sector workers
- (6) Deradicalisation of the proletariat.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) वेबरच्या वर्ग सिद्धांताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- (2) राजकारणावर प्रभाव टाकणारा एक सामाजिक घटक म्हणून 'लिंगभेदा'चे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

- (1) जातीच्या बदलत्या स्वरूपावर निबन्ध लिहा.
- (2) भारतातल्या वर्गीय राजकारणाच्या बदलत्या स्वरूपाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

3. कोणतेही देन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

- (1) जाती मुळे निर्माण झालेल्या सामाजिक असमतेवर विस्तृत टीप लिहा.
- (2) 'पितृसत्ताक' या संकल्पनेवर भाष्य करा.
- (3) भारतातल्या स्त्रियांच्या राजकीय सबलीकरणाच्या मुद्द्याची चर्चा करा.
- (4) मार्क्सच्या वर्ग संकल्पनेचे मूल्यमापन करा.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) 'बहिष्कृत' संकल्पना
- (2) वाढीव असमानतेची संकल्पना
- (3) कायद्यावरील स्त्रीवादी भूमिकेची टीका
- (4) मध्यम शेतकरी जात
- (5) असंघटित क्षेत्रातील कामगार
- (6) कामगार वर्गाची अनाक्रमकता.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-406

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-019 : Political Economy of India

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Critically examine planning as a strategy for development and its limitations.

(2) Critically examine the debates on Privatisation.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Write an essay on the nature of the ruling elite in India.

(2) Trace the changing nature of caste-class relationship in India.

3. Answer any *two* of the following in **250** words each : [20]

(1) The Mixed Economy Model.

(2) Politics of Liberalisation.

(3) Informalisation of the working class.

(4) The colonial legacy of state in India.

P.T.O.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) The socialist pattern of development
- (2) Rich peasantry in Indian agrarian structure
- (3) Impact of privatisation on the Labour
- (4) Concept of caste mobility
- (5) The issue of Autonomy
- (6) Concept of 'Interventionist state.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) विकासासाठी नियोजनाची व्यूहरचना आणि त्याच्या मर्यादांचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- (2) खाजगीकरण संदर्भातील वाद-विवादाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दात) : [20]

- (1) 'भारतातील सत्तारूढ अभिजनांच्या स्वरूपावर' निबंध लिहा.
- (2) भारतातील 'जात' आणि 'वर्ग' संबंधांच्या बदलत्या स्वरूपाचा वेध घ्या.

3. कोणतेही देन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दात) : [20]

- (1) संमिश्र अर्थव्यवस्थेचे प्रारूप.
- (2) उदारीकरणामागील राजकारण.
- (3) कामगारवर्गाचे अनौपचारिकीकरण.
- (4) भारतीय राज्याचा वसाहतिक वारसा.

4. कोणत्याही चारवर टिपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दात) : [20]

- (1) विकासाचा समाजवादी आकृतीबंध
- (2) भारतीय कृषी संरचनेतील सघन शेतकरी वर्ग
- (3) कामगार वर्गावरील खाजगीकरणाचा प्रभाव
- (4) जातीय गतीमानतेची संकल्पना
- (5) स्वायत्ततेचा प्रश्न
- (6) 'हस्तक्षेप करणारे राज्य' संकल्पना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3903]-407

M.A. (Part II) (Fourth Semester) EXAMINATION, 2011

POLITICS

PO-020 : Optional Paper

(Globalisation and the State)

(2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Discuss in detail the meaning and features of the Modern Territorial State.

Or

(2) Discuss the role of Transnational Associations as an agency of Rule of Law.

2. Answer any *one* of the following (in **500** words) : [20]

(1) Subnationalism is a post-cold war phenomenon. Discuss.

Or

(2) Critically evaluate the meaning and features of the Interventionist state.

3. Answer any *two* questions in **250** words each : [20]

(1) Clarify the concept of Security Dilemma.

(2) State responses to Globalisation.

(3) Factors threatening the legitimacy of the state.

(4) Attempts to preserve the system of sovereign states.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* (in **100** words each) : [20]

- (1) Privatisation and Rule of Law
- (2) Security Dilemma in the Third World
- (3) *Two* features of the post-colonial state
- (4) *Two* factors challenging the security of the state
- (5) Interventionist state and Third World
- (6) Meaning of Rule of Law.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

(1) आधुनिक प्रादेशिक राज्याचा अर्थ व वैशिष्ट्यांची सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

(2) कायद्याच्या राज्याचे साधन म्हणून 'बहुराष्ट्रीय संघटनांच्या' भूमिकेची चर्चा करा.

2. पुढीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न सोडवा (500 शब्दांत) : [20]

(1) 'उपराष्ट्रवाद' हा शीतयुद्धोत्तर काळातील फलनिष्पत्ती आहे. चर्चा करा.

किंवा

(2) 'हस्तक्षेप करणाऱ्या राज्या'चा अर्थ व वैशिष्ट्यांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

3. कोणतेही **दोन** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 250 शब्दांत) : [20]

(1) सुरक्षेचा पेच ही संकल्पना स्पष्ट करा.

(2) जागतिकीकरणाच्या प्रक्रिये बाबत राज्याच्या प्रतिसाद.

(3) राज्याच्या 'अधिमान्यतेला' आव्हान देणारे घटक.

(4) सार्वभौम राज्य व्यवस्था टिकवण्याचे प्रयत्न.

4. कोणत्याही चारवर थोडक्यात टीपा लिहा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) : [20]

- (1) खाजगीकरण आणि कायद्याचे राज्य
- (2) तिसऱ्या जगातील सुरक्षेचा पेच
- (3) वसाहतोत्तर राज्याची देण वैशिष्ट्ये
- (4) राज्याच्या सुरक्षिततेला आव्हान देणारे देण घटक
- (5) हस्तक्षेप करणारे राज्य व तिसरे जग
- (6) कायद्याच्या राज्याचा अर्थ.